

“UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI QO‘YISHDA FILOLOGIK TADQIQOTLARNING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI” mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya materiallari to‘plami

SHUKUR XOLMIRZAYEVNING “OMON OVCHINING O‘LIMI” HIKOYASIDAGI XARAKTER YARATISH MAHORATI

Tangirov Roziboy Xudayshukurovich,
Termiz Iqtisodiyot va servis universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Shukur Xolmirzayevning “Omon ovchining o‘limi” hikoyasidagi inson xarakterni yoritib berilgan inson ichki kechinmasi uning g‘ururi hamda shavqatsiz ovchi obrazi jamiyatdan uzog‘roq bo‘lishni oilaga mehr sadoqat hissi u insonda mujassamlashmagani ochib berilgan yozuvchi tog‘ havosi hayvonot olami bilan yashashi. “Qon tudadi”, “gunoh”, “ko‘z tegadi” degan so‘zlar u uchun hech qanday ma‘no anglatmasdi. Ammasining duch kelgan jonlini o‘ldiravermasligini, ular ham Allohning yaratkan mahluqi ekanligi haqidagi aytgan gaplari ham zoya ketadi. Eng qizig‘i, unga boy qushlari tomosha qilish, ularni kuzatish yoqadi. Bir kuni u yana ovga jo‘nadi. Tog‘da yurganida qor ko‘chib, kiyik va boshqa hayvonlar joylaridan qocha boshladi. Omon ovchi birinchi kiyikni o‘ldirdi, ikkinchisini o‘ldirayotkanini qadimdan ovchi faqat bitta kiyik o‘ldirishi kerak degan gapni eslab ham ko‘rmadi.

Kalit so‘zlar: hikoya, asar, insoniylik, tarbiyaviy mazmun, farzand tarbiyasi, ovchi, inson ruhiyati, Olatog‘ tabiati, uning yagona do‘sti, jonivorlar.

Annotation: This article highlights the human character in Shukur Kholmiraev’s story “The Death of a Safe Hunter”, reveals the inner experience of a person, his pride and the image of a ruthless hunter, a feeling of distance from society, a feeling of love and loyalty to the family, he was not embodied in the writer, mountain air with the animal world. The words “blood flows,” “sin,” “touch of the eyes” meant nothing to him. Her aunt’s words that she does not kill any living creature she encounters and that they are God’s creations are lost. The most interesting thing is that he loves to watch and observe rich birds.

One day he went hunting again. As he walked along the mountain, the snow began to move and deer and other animals began to run away. The hunter killed the first deer, and while he was killing the second, he did not even remember the old saying that a hunter should kill only one deer.

Key words: story, work, humanity, educational content, raising children, hunter, human psyche, nature of Olatog, his only friend, animals.

Аннотация: В данной статье освещается человеческий характер в повести Шукура Холмирзаева «Смерть безопасного охотника», раскрывается внутренний опыт человека, его гордость и образ безжалостного охотника, ощущение отдаленности от общества, чувство любви и верности семье, он не воплотился в писателе, горный воздух с животным миром. Слова «течет кровь», «грех», «прикосновение очей» ничего для него не значили. Слова ее тети о том, что она не убивает ни одного живого существа, с которым сталкивается, и что они являются творениями Бога, теряются. Самое интересное, что он любит наблюдать за богатыми птицами и наблюдать за ними.

Однажды он снова пошел на охоту. Когда он шел по горе, снег пошевелился, олени и другие животные начали убежать. Охотник убил первого оленя, а пока убивал второго, он даже не вспомнил старую поговорку, что охотнику следует убить только одного оленя.

Ключевые слова: рассказ, произведение, человечность, образовательное содержание, воспитание детей, охотник, психика человека, природа Олатога, его единственный друг, животные.

“UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI QO‘YISHDA FILOLOGIK TADQIQOTLARNING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya materiallari to‘plami

KIRISH

“U o‘zi ham o‘lishi mumkinligini o‘ylamasdi. U o‘ldirishni... hayvonlarni, parrandalarni, xullas, Olatog‘da ov qilishga arziqli o‘lja borki, u qo‘liga miltiqni olishi bilan o‘zi anglamagan holda, yo‘lda nimanidir otish - o‘ldirishni o‘ylardi”.

Shu jumlar bilan boshlanadigan “Omon ovchining o‘limi “hikoyasi qahramoni omon ovchi tirik mavjudotlarni o‘ldirishga juda mukkasidan ketgan kishi edi. Yozuvchimiz ta‘riflaganidek: “Mabodo ovdan quruq qaytsa - u bamisoli otasi o‘lganidek aza tutardi...”bir so‘z bilan aytganda nafsini jilovlay olmaydigan inson obrazi qiyoslasak ham bo‘ladi.

ASOSIY QISM

Shunday yomon fazilatlar egasi bo‘lgan Omon ovchining otasi Rahmon polvon ham bir so‘zli edi. U kurashda hech ham yiqilmagan. Ammo qirq yoshida bir polvoni yiqilib qo‘rganini ko‘tarolmay, omborga bo‘yra to‘shab, unga suv sepib, bo‘yraning ustiga bag‘rini berib oxri qon qusa-qusa o‘lib ketadi. Balki, Shu ojarlik otasidagi Shu Xarakter ba‘zi xislatlar o‘g‘liga o‘tgandir. Voqealar rivojida otasi unga, o‘n uch yoshli o‘g‘liga “indamas” miltiq olib beradi. Shu qiziqish bilan mohir mergan bo‘ladi. Undan hatto qishlo‘g‘idagi odamlar ham qo‘rqardi. Otasi vafotidan keyin o‘z-o‘zidan otasining kasbi qorovullik va bog‘bonlik faoliyatini davom ettirada. Onasi uni uylantiradi, lekin ayoliga ham, farzandiga ham uning mehri y‘q edi. Ba‘zi sabablarga ko‘ra, Olatog‘dagi odamlar Bandihon tomonlarga ko‘chib keta boshlaydi. Shu yo‘sinda davom etib, ma‘lum vaqta qishloqda Omon ovchining uyidan bo‘lak hech qanday hovli qolmaydi. Ayolining: “Men kunduzi ham bu yerda qo‘rqaman, siz yo‘qsiz, o‘g‘limizning shuncha uzoq maktabga borib kelishi qiyin”- degan gapiga Omon ovchi: “Chidasang -shu, chidamasang jo‘na” - degan javob beradi. Ayoli uzoq o‘ylab, bo‘lmasa taloq qilishni so‘raydi. Ovchi esa hech narsani o‘ylab o‘tirmay ketishiga rozilik beradi. O‘g‘lini olib qolish uchun unga miltiq olib bermoqchiligini aytadi. O‘g‘li esa onasi bilan ketishni xohlaydi. Omon ovchi o‘zi yolg‘iz qolganda ham ta‘sirlanmaydi. Aksincha, yoshligida onasining ham ketib- qaytib keliganini eslab, darrov yana keladi deb o‘ylaydi. Shu alfozda yolg‘iz yashashga ham o‘rganib qoladi unga achinadigan yolg‘iz ammasining ham gaplariga quloq solmaydi. Kunlarini duch kelgan jonzoatlarni o‘ldirish otish bilan o‘tkazadi.

“Qon tudadi”, “gunoh“, “ko‘z tegadi” degan so‘zlar u uchun hech qanday ma‘no anglatmasdi. Amsining duch kelgan jonlini o‘ldiravermasligini, ular ham Allohning yaratkan mahluqi ekanligi haqidagi aytgan gaplari ham zoya ketadi. Eng qizig‘i, unga boy qushlari tomosha qilish, ularni kuzatish yoqadi.

MUHOKAMA

“UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI QO‘YISHDA FILOLOGIK TADQIQOTLARNING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya materiallari to‘plami

Bir kuni u yana ovqa jo‘nadi. Tog‘da yurganida qor ko‘chib, kiyik va boshqa hayvonlar joylaridan qocha boshladi. Omon ovchi birinchi kiyikni o‘ldirdi, ikkinchisini o‘ldirayotkanini qadimdan ovchi faqat bitta kiyik o‘ldirishi kerak degan gapni eslab ham ko‘rmadi. U o‘dirgan hayvonlar noqulay joyga tushgani uchun uyiga olib ketolmadi. Ertasiga do‘sti, Hamdam bilan olib ketishga kelganda kiyiklarni g‘ajrlar ko‘zlarini o‘yib yeyotganini ko‘rdi. Qish tufayli barcha suv mavjud joylar muzlagan edi. Uyiga qaytayotganda muz yorilib ketdi. Xullas, ikki oyog‘i ham ishlamay gipslab tashlanadi. Do‘xtir olti oygacha tuzalmaysiz deydi. U uyda yolg‘iz, tashqariga chiqa olmay qoladi. Kunlar shu tarzda o‘taveradi. Kakliklar ham go‘yo ovozi balandlatib sayray boshlaydi. Kakliklar sayragani eshitib, miltig‘ini o‘qqa to‘ldiradi oyog‘i gips holda sudrala-sudrala ovga jo‘naydi. Tepalikka chiqib ikkita kaklikni otadi. Kakliklar soy bo‘yiga yaqin joyga tushgani uchun olishga qiynalib tepalikdan dumalab ketadi. Uning ustiga qorlar yopishib katta aylana hosil bo‘ladi. U qorning ichida muzlab, qimirlay olmaydi. U bir necha kun shu holda qolip ketadi.

Shu qishloqqa qorovul qilib tayinlangan Ulton piyon soy bo‘yidan ketayotganda yulg‘inlar orasida g‘alati narsani ko‘rib qoladi va jon boricha qochib ketadi. Ertasiga u bilan kelgan odamlar Quriqsoyda ko‘ngilni aynituvchi manzarani ko‘radi. Bu esa ko‘plab masliqxo‘r g‘ajrlar bir kimsani cho‘qib-cho‘qib yeyayotgan manzara edi.

Bu hikoya shu yo‘sinda tugaydi. Inson bu dunyoga bir marta keladi. Hamma har xil hayot yo‘lini tanlaydi. Qahramonimiz Omon ovchi ham o‘zi uchun eng to‘g‘ri yo‘ldan yurdi.

NATIJA

Tabiatdagi har bir narsa va tirik mavjudotlar Alloh tomonidan mo‘jiza qilib yaratilgan. Bu asarda ma‘naviy qashshoq qiyofasidagi Omon ovchini ko‘ramiz. Avvalo, bu dunyoda, jamiyatda shaxs bo‘lib kamol topishida har bir kishining oilasi muhim rol o‘ynaydi, muqaddas dargohda qilinadigan amallar, ishlar farzandlarga qanday ta‘sir etishini o‘ylab ko‘rish kerak. Rahmon polvon oilasida ham bu kabi kamchiliklar yaqqol ko‘rinadi. Rahmon polvonlikda dovrug‘i ketgan bo‘lsa ham manaviy tomonidan zaif inson ekanligini ko‘rishimiz mumkin. Kurashda mag‘lub bo‘lganini o‘z joniga teng qilib, undan voz kechyapti. U oilasini, farzandini o‘ylamadi. Eng muhimi, vaqtni, vaqitning beshavqat hukmini tan olmadi. Chunki kurash ham avloddan- avlodga o‘tib kelayotgan milliy qadiryatir. Bugun kimdir zafar qozonishi emas, milliy kurashimizning yuksalayotganiga, uni sevuvchi inson yana bittaga ko‘payayotganiga xursand bo‘lish kerak.

XULOSA

“UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI QO‘YISHDA FILOLOGIK TADQIQOTLARNING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya materiallari to‘plami

Hozirgi kunda tabiatni muhofaza qilish va uni asrash kabi dolzarb muammolar paydo bo‘lmoqda. Shukur Xolmirzayevning asarida tabiatdagi barcha narsalar o‘z o‘rniga ega qilib yozilgan. Oxirgi voqealarning nima bo‘lishi esa barchamizga saboqdir. O‘quvchilar bu asarni o‘qib, tabiatdagi barcha jonivorlarga achinadi. O‘qigan kishi tabiatda mavjud hodisalarga befarq bo‘lmaslikni tushunadi. Shu orqali yozuvchimiz ovchining qanday o‘lim topishi misolida har bir harakatimizning javobi borligini eslatib qo‘yadi. Xalqimizda: “Odobni odobsizdan o‘rgan” - degan maqol bor. Shukur Xolmirzayev bu hikoyasini salbiy tomonlama nosog‘lom oilaviy muhit, ma‘naviy bo‘shlig‘i bor insonlar misolida o‘quvchini o‘z-o‘zidan to‘g‘ri yo‘lga olib chiqadi. Asarda shu joyida bunaqa qilmaslik kerak edi deya ko‘rsatib o‘tirmaydi. Voqealarni xuddi rassomday chizib yaxshilik, mehr- muhabat, yomonlik, oqibat kabi tushunchalarni o‘z rangi bilan ko‘rsatadi. Bugungi kunda biz yoshlar bu asarni o‘qib, oilada qanday muhit yaratishimizni, farzandlarni qanday tarbiyalashimizni, o‘z yaqinlariga mehr- e‘tibordan boshqa narsa kerak masligini, ajdodlarimiz ishlatib kelgan “gunoh”, “qon tutadi” kabi tushunchalarning qanchalik ahamiyatliligini, eng muhimi, yashab turgan olamimiz dagi har bir jonzotning ham yashashga haqqi borligini ich- ichimizdan his qilishga odatlantirish lozim.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Shukur Xolmirzayev Tanlangan asarlar: 3 jildlik. 1-jild: hikoyalar.- T: “SHARQ”, 2003.-448 b.
2. Umumiy o‘rta talim maktablarining 8-sinf uchun adabiyot darsligi. G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent-2019
3. Shukur Xolmirzayev “Yo‘ldoshlar” hikoyalar to‘plami.
4. ARXIV. UZ sayti.